

Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (ketvirtoji išplėstinė kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. lapkričio 9 d.*

„Konkurencija – Karteliai – Gelžbetonio armatūros rinka – Sprendimas, kuriuo pagal Reglamentą (EB) Nr. 1/2003 pasibaigus EAPB sutarties galiojimo laikui konstatuojamas AP 65 straipsnio pažeidimas – Kainų nustatymas – Gamybos ir pardavimo ribojimas bei kontrolė – Sprendimas, priimtas panaikinus ankstesnius sprendimus – Naujos apklausos surengimas dalyvaujant valstybių narių konkurencijos institucijoms – Teisė į gynybą – Gero administravimo principas – Protingas terminas – Pareiga motyvuoti – Proporcingumas – *Non bis in idem* principas – Neteisėtumu grindžiamas prieštaravimas – Dalyvavimo kartelyje įrodymas – Sunkinančios aplinkybės – Recidyvas – Lengvinančios aplinkybės – Vienodas požiūris – Neribota jurisdikcija“

Byloje T-667/19

Ferriere Nord SpA, įsteigta Ozope (Italija), atstovaujama advokatų W. Viscardini, G. Donà ir B. Comparini,

ieškovė,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą P. Rossi, G. Conte ir C. Sjödin, padedamų advokato M. Moretto,

atsakovę,

palaikomą

Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos O. Segnana ir E. Ambrosini,

įstojusios į bylą šalies,

dėl SESV 263 straipsniu grindžiamo prašymo panaikinti 2019 m. liepos 4 d. Komisijos sprendimą C(2019) 4969 *final* dėl EAPB sutarties 65 straipsnio pažeidimo (byla AT.37956 – Gelžbetonio armatūra), o nepatenkinus šio reikalavimo – sumažinti ieškovei skirtos baudos dydį

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji išplėstinė kolegija),

kuri per pasitarimus sudarė pirmininkas S. Gervasoni, teisėjai L. Madise, P. Nihoul (pranešėjas), R. Frendo ir J. Martín y Pérez de Nanclares,

* Proceso kalba: italų.

posėdžio sekretorius J. Palacio González, vyriausiasis administratorius,
atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2021 m. birželio 4 d. posėdžiui,
priima šį

Sprendimą¹

I. Ginčo aplinkybės

- 1 Ieškovė *Ferriere Nord SpA* yra pagal Italijos teisę įsteigta bendrovė, kuri nuo 1992 m. balandžio mėn. veikia gelžbetonio armatūros sektoriuje.

A. Pirmasis Komisijos sprendimas (2002 m.)

- 2 Nuo 2000 m. spalio iki gruodžio mėn. Europos Bendrijų Komisija pagal AP 47 straipsnį patikrino gelžbetonio armatūrą gaminančias Italijos įmones, įskaitant ieškovę, ir įmonių asociaciją *Federazione Imprese Siderurgiche Italiane* (Italijos metalurgijos įmonių federacija, toliau – *Federacciai*). Remdamasi šia nuostata ji taip pat išsiuntė joms prašymus pateikti informacijos.
- 3 2002 m. kovo 26 d. Komisija pradėjo AP 65 straipsnio taikymo procedūrą ir suformulavo prieštaravimus pagal AP 36 straipsnį (toliau – prieštaravimo pareiškimas); apie šiuos prieštaravimus buvo pranešta ieškovei. 2002 m. gegužės 31 d. ji atsakė į prieštaravimo pareiškimą.
- 4 2002 m. birželio 13 d. buvo išklaustos administracinės bylos šalys.
- 5 2002 m. rugpjūčio 12 d. Komisija, remdamasi 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio [EB 81] ir [82] straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3), 19 straipsnio 1 dalimi, toms pačioms adresatėms pateikė papildomus prieštaravimus (toliau – papildomas prieštaravimo pareiškimas). Juose ji paaikškino savo poziciją dėl procedūros tęsimu 2002 m. liepos 23 d. pasibaigus EAPB sutarties galiojimui. 2002 m. rugsėjo 20 d. ieškovė atsakė į papildomą prieštaravimo pareiškimą.
- 6 2002 m. rugsėjo 30 d. įvyko nauja administracinės procedūros šalių apklausa dalyvaujant valstybių narių konkurencijos institucijoms. Ji buvo susijusi su papildomo prieštaravimo pareiškimo dalyku, t. y. EAPB sutarties galiojimo pasibaigimo teisinėmis pasekmėmis procedūros tęsimui.
- 7 Pasibaigus administracinei procedūrai, 2002 m. gruodžio 17 d. Komisija priėmė Sprendimą C(2002) 5087 *final* dėl EAPB sutarties 65 straipsnio taikymo procedūros (COMP/37.956 – Gelžbetonio armatūra) (toliau – 2002 m. sprendimas), skirtą *Federacciai* ir aštuonioms įmonėms, tarp jų ir ieškovei. Jame ji konstatavo, kad nuo 1989 m. gruodžio mėn. iki 2000 m. liepos mėn. jos įgyvendino vieną sudėtinį ir tęstinį kartelį Italijos gelžbetonio armatūros strypų arba ritinių rinkoje (toliau – gelžbetonio armatūra), kurio tikslas arba poveikis buvo kainų nustatymas ir gamybos ar pardavimo ribojimas arba kontrolė, ir taip pažeidė AP 65 straipsnio 1 dalį.

¹ Pateikiami tik tie šio sprendimo punktai, kuriuos Bendrasis Teismas mano esant tikslinga paskelbti.

- 8 Dėl ieškovės dalyvavimo darant pažeidimą Komisija pažymėjo, kad pažeidimas truko nuo 1993 m. balandžio 1 d. iki 2000 m. liepos 4 d. Už tai ji skyrė jai 3,57 milijono eurų baudą. Jos dydis apėmė ieškovei skirtos baudos sumažinimą 20 % pagal Komisijos pranešimo dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL C 207, 1996, p. 4, toliau – pranešimas dėl bendradarbiavimo) D skyriaus 1 dalį, kurioje numatyta galimybė sumažinti mokėtiną baudą įmonėms, kurios bendradarbiauja su Komisija ir iki prieštaravimo pareiškimo išsiuntimo pateikia jai informaciją, dokumentus ar kitus įrodymus, padedančius atskleisti padarytą pažeidimą.
- 9 2003 m. kovo 10 d. ieškovė Bendrajam Teismui pateikė ieškinį dėl 2002 m. sprendimo. Bendrasis Teismas panaikino šį sprendimą ieškovės (2007 m. spalio 25 d. Sprendimas *Ferriere Nord / Komisija*, T-94/03, nepaskelbtas Rink., EU:T:2007:320) ir kitų įmonių adresąčių atžvilgiu, nes šio sprendimo priėmimo momentu naudotas teisinis pagrindas, t. y. AP 65 straipsnio 4 ir 5 dalys, nebegaliojo. Todėl Komisija neturėjo kompetencijos, remdamasi šiomis nuostatomis, konstatuoti AP 65 straipsnio 1 dalies pažeidimo ir nubausti už jį pasibaigus EAPB sutarties galiojimui. Bendrasis Teismas neišnagrinėjo kitų to sprendimo aspektų.
- 10 2002 m. sprendimas įsiteisėjo *Federacciai*, kuri nepareiškė ieškinio Bendrajame Teisme.

B. Antrasis Komisijos sprendimas (2009 m.)

- 11 2008 m. birželio 30 d. raštu Komisija informavo ieškovę ir kitas atitinkamas įmones apie ketinimą priimti naują sprendimą, ištaisant naudotą teisinį pagrindą. Be to, ji pažymėjo, kad tas sprendimas bus pagrįstas prieštaravimo pareiškime ir papildomame prieštaravimo pareiškime pateiktais įrodymais. Komisijos prašymu 2008 m. rugpjūčio 1 d. ieškovė pateikė rašytines pastabas.
- 12 2008 m. liepos 24 d. ir rugsėjo 25 d., paskui 2009 m. kovo 13 d., birželio 30 d. ir rugpjūčio 27 d. faksimilėmis Komisija paprašė ieškovės pateikti informacijos apie jos akcininkus ir turtinę padėtį. Ieškovė atsakė į šiuos prašymus atitinkamai 2008 m. rugpjūčio 1 d. ir spalio 1 d., paskui 2009 m. kovo 18 d., liepos 1 d. ir rugsėjo 8 d. elektroniniais laiškais.
- 13 2009 m. rugsėjo 30 d. Komisija priėmė Sprendimą C(2009) 7492 *final* dėl EAPB sutarties 65 straipsnio taikymo procedūros (byla COMP/37.956 – Gelžbetonio armatūra, pakartotinis sprendimas), skirtą toms pačioms įmonėms, kurioms buvo skirtas 2002 m. sprendimas, įskaitant ieškovę. Šis sprendimas buvo priimtas remiantis EB sutarties ir 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) procedūrinėmis taisyklėmis. Jis buvo grindžiamas prieštaravimo pareiškime ir papildomame prieštaravimo pareiškime nurodytais veiksniais ir iš esmės jame pakartojamas 2002 m. sprendimo turinys ir išvados. Svarbu pažymėti, kad ieškovei skirta 3,57 milijono eurų bauda liko nepakeista.
- 14 2009 m. gruodžio 8 d. Komisija priėmė keičiantįjį sprendimą, į jo priedą įtraukė lenteles, iliustruojančias kainos pokyčius, nepaminėtus 2009 m. rugsėjo 30 d. sprendime, ir aštuoniose išnašose ištaisė nuorodas į tas lenteles.
- 15 2010 m. vasario 19 d. ieškovė Bendrajame Teisme pareiškė ieškinį dėl iš dalies pakeisto 2009 m. rugsėjo 30 d. Komisijos sprendimo (toliau – 2009 m. sprendimas). 2014 m. gruodžio 9 d. Bendrasis Teismas sumažino ieškovei skirtą baudą iki 3,42144 milijono eurų, motyvuodamas tuo, kad ji trejus metus nedalyvavo kartelio dalyje, susijusioje su gamybos ar pardavimo ribojimu ar kontrole, ir atmetė likusią ieškinio dalį (2014 m. gruodžio 9 d. Sprendimas *Ferriere Nord /*

Komisija, T-90/10, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:1035). Bendrasis Teismas iš dalies panaikino 2009 m. sprendimą, kiek jis susijęs su kitu jo adresatu, sumažino kitai jo adresatei skirtą baudą ir atmetė kitus pareikštus ieškinius.

- 16 2015 m. vasario 20 d. ieškovė pateikė apeliacinį skundą dėl 2014 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *Ferriere Nord / Komisija* (T-90/10, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:1035). 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimu *Ferriere Nord / Komisija* (C-88/15 P, EU:C:2017:716) Teisingumo Teismas panaikino šį Bendrojo Teismo sprendimą ir 2009 m. sprendimą, kiek jis susijęs, be kita ko, su ieškove.
- 17 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendime *Ferriere Nord / Komisija* (C-88/15 P, EU:C:2017:716) Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai sprendimas priimamas remiantis Reglamentu Nr. 1/2003, to sprendimo priėmimo procedūra turi atitikti šiame reglamente ir 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamente (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [SESV 101 ir 102] straipsnius tvarkos (OL L 123, 2004, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81) nustatytas procedūros taisyklės, net jei ta procedūra prasidėjo prieš joms įsigaliojant.
- 18 Teisingumo Teismas konstatavo, kad 2002 m. birželio 13 d. apklausa, kuri vienintelė buvo susijusi su procedūros esme, negalėjo būti laikoma atitinkančia procedūrinius reikalavimus, susijusius su sprendimo priėmimu remiantis Reglamentu Nr. 1/2003, nes joje nedalyvavo valstybių narių konkurencijos institucijos.
- 19 Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad prieš priimdama 2009 m. sprendimą Komisija neprivalėjo surengti naujos apklausos, nes įmonės jau turėjo galimybę būti išklaustos žodžiu per 2002 m. birželio 13 d. ir rugsėjo 30 d. apklausas.
- 20 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendime *Ferriere Nord / Komisija* (C-88/15 P, EU:C:2017:716) Teisingumo Teismas priminė apklausos, į kurią suinteresuotųjų šalių prašymu buvo pakviestos valstybių narių konkurencijos priežiūros institucijos, surengimo svarbą, nes jos nesurengimas yra esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimas.
- 21 Teisingumo Teismas nusprendė, kad šios Reglamente Nr. 773/2004 nurodytos teisės nebuvo paisoma, todėl įmonei, kurios teisė taip buvo pažeista, nereikia įrodyti, kad šis pažeidimas galėjo jos atžvilgiu neigiamai paveikti procedūros eigą ir ginčijamo sprendimo turinį.
- 22 Teisingumo Teismas dėl tų pačių motyvų taip pat panaikino kitus 2014 m. gruodžio 9 d. Bendrojo Teismo priimtus sprendimus dėl 2009 m. sprendimo teisėtumo ir tą sprendimą kitų keturių įmonių atžvilgiu. Tačiau 2009 m. sprendimas tapo galutinis įmonėms adresatėms, kurios nepateikė apeliacinio skundo dėl tų Bendrojo Teismo sprendimų.

C. Trečiasis Komisijos sprendimas (2019 m.)

- 23 2017 m. gruodžio 15 d. raštu Komisija pranešė ieškovei apie savo ketinimą atnaujinti administracinę procedūrą ir surengti naują tos procedūros šalių apklausą dalyvaujant valstybių narių konkurencijos institucijoms.
- 24 2018 m. vasario 1 d. raštu ieškovė pateikė pastabas, jose ginčijo Komisijos teisę atnaujinti administracinę procedūrą ir prašė jos tos procedūros neatnaujinti.

- 25 2018 m. balandžio 23 d. Komisija surengė naują apklausą dėl procedūros esmės, kurioje dalyvavo valstybių narių konkurencijos institucijos, bylas nagrinėjantis pareigūnas, ieškovė ir kitos trys įmonės, kurioms skirtas 2009 m. sprendimas.
- 26 2018 m. lapkričio 19 d., 2019 m. sausio 18 d. ir gegužės 6 d. raštais Komisija išsiuntė ieškovei tris prašymus pateikti informacijos apie jos akcininkus ir turtinę padėtį. Ieškovė atsakė į šiuos prašymus atitinkamai 2018 m. gruodžio 10 d., 2019 m. sausio 31 d. ir gegužės 9 d. raštais.
- 27 2019 m. birželio 21 d. ieškovė dalyvavo susitikime su Komisijos tarnybomis, per kurį jos nurodė, kad nusprendė siūlyti Komisijos narių kolegijai priimti naują sprendimą skirti sankciją, tačiau, atsižvelgdamos į objektyviai ilgą laikotarpį, jos siūlys taikyti ypatingą lengvinančią aplinkybę.
- 28 2019 m. liepos 4 d. Komisija priėmė Sprendimą C(2019) 4969 *final* dėl EAPB sutarties 65 straipsnio taikymo procedūros (byla AT.37956 – Gelžbetonio armatūra) (toliau – ginčijamas sprendimas), skirtą penkioms įmonėms, kurių atžvilgiu 2009 m. sprendimas buvo panaikintas, t. y., be ieškovės, *Alfa Acciai SpA*, *Feralpi Holding SpA* (buvusi *Feralpi Siderurgica SpA* ir *Federalpi Siderurgica SRL*), *Partecipazioni Industriali SpA* (buvusi *Riva Acciaio SpA*, vėliau *Riva Fire SpA*, toliau – *Riva*), *Valsabbia Investimenti SpA* ir *Ferriera Valsabbia SpA*.
- 29 Ginčijamame sprendime Komisija konstatavo tą patį pažeidimą kaip ir tas, dėl kurio priimtas 2009 m. sprendimas, ir dėl procedūros trukmės sumažino įmonėms adresatėms skirtas baudas 50 %. Be to, ieškovei skirta bauda buvo papildomai sumažinta 6 %, nes ji tam tikru laikotarpiu nedalyvavo kartelio dalyje, susijusioje su gamybos ar pardavimo ribojimu ar kontrole. Ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje ji skyrė ieškovei 2,237 milijono eurų baudą.
- 30 2019 m. liepos 8 d. ieškovei buvo perduota ne visa ginčijamo sprendimo kopija, o tik nelyginiai puslapiai, ir apie tai ji pranešė Komisijai 2019 m. liepos 9 d. rašte.
- 31 2019 m. liepos 18 d. ieškovei buvo perduota išsami ginčijamo sprendimo versija.

II. Procesas ir šalių reikalavimai

- 32 2019 m. rugsėjo 30 d. ieškovė Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikė šį ieškinį.
- 33 Pareiškimu – jį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2020 m. sausio 13 d. – Europos Sąjungos Taryba pateikė prašymą leisti įstoti į bylą palaikyti Komisijos reikalavimų. 2020 m. vasario 11 d. sprendimu Bendrojo Teismo ketvirtosios kolegijos pirmininkas leido jai įstoti į bylą. Taryba pateikė įstojimo į bylą paaiškinimą, o ieškovė per nustatytą terminą dėl jo pateikė savo pastabas. Komisija nepateikė pastabų dėl šio įstojimo į bylą paaiškinimo.
- 34 Ketvirtosios kolegijos siūlymu Bendrasis Teismas, remdamasis Procedūros reglamento 28 straipsniu, nusprendė perduoti bylą nagrinėti išplėstinei kolegijai.
- 35 Teisėjo pranešėjo siūlymu Bendrasis Teismas (ketvirtoji išplėstinė kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas Procedūros reglamento 89 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, pateikė šalims rašytinius klausimus ir paprašė jų pateikti tam tikrus dokumentus. Šalys per nustatytą terminą atsakė į šiuos klausimus ir į prašymus pateikti dokumentus.

- 36 Šalys buvo išklaustytos ir atsakė į Bendrojo Teismo raštu ir žodžiu pateiktus klausimus per 2021 m. birželio 4 d. posėdį. Per posėdį atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą ieškovė sutiko, kad ieškinyje nurodyti pagrindai, kuriais jis grindžiamas, būtų pernumeruoti siekiant parengti sprendimą, ir tai buvo pažymėta posėdžio protokole.
- 37 Ieškovė Bendrojo Teismo prašo:
- visų pirma, panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek jis susijęs su ja,
 - nepatenkinus šio reikalavimo, iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą ir sumažinti jai skirtos baudos dydį,
 - priteisti iš Komisijos ir Tarybos bylinėjimosi išlaidas.
- 38 Komisija Bendrojo Teismo prašo:
- atmesti ieškinį,
 - priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.
- 39 Taryba Bendrojo Teismo prašo:
- atmesti ieškinį tiek, kiek jis grindžiamas Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio neteisėtumu,
 - priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

III. Dėl teisės

- 40 Ieškiniui pagrįsti ieškovė nurodo devynis pagrindus, kuriuos galima suskirstyti į dvi grupes.
- 41 Pirmojoje grupėje šeši pagrindai nurodyti kaip pagrindiniai ir jais siekiama, kad būtų panaikintas ginčijamas sprendimas:
- pirmasis ieškinio pagrindas grindžiamas teisės į gynybą ir procesinių taisyklių pažeidimu per 2018 m. balandžio 23 d. apklausą,
 - antrasis pagrindas grindžiamas neteisėtu Komisijos atsisakymu prieš priimant ginčijamą sprendimą patikrinti šio sprendimo atitiktį protingos procedūros trukmės principui,
 - trečiasis pagrindas grindžiamas protingos procedūros trukmės principo pažeidimu,
 - ketvirtasis pagrindas grindžiamas pareigos motyvuoti pažeidimu, įgaliojimų viršijimu ir proporcingumo principo pažeidimu,
 - penktasis – *non bis in idem* principo pažeidimu,
 - šeštasis – Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje įtvirtintos senaties sistemos neteisėtumu.

- 42 Antroje grupėje trys paskutiniai ieškinio pagrindai pateikti subsidiariai ir jais siekiama, kad būtų iš dalies panaikintas ginčijamas sprendimas ir atitinkamai sumažinta ieškovei skirta bauda:
- septintasis ieškinio pagrindas grindžiamas įrodinėjimo pareigos ir *in dubio pro reo* principo pažeidimu, kiek tai susiję su veiksmais, kuriais kaltinama ieškovė,
 - aštuntasis pagrindas grindžiamas baudos padidینimo dėl recidyvo neteisėtumu,
 - devintasis grindžiamas vienodo požiūrio principo pažeidimu, kiek tai susiję su atsižvelgimu į lengvinančias aplinkybes ir su pavėluotu motyvų, pateisinančių baudos sumažinimą, pateikimu.

A. Dėl reikalavimų panaikinti sprendimą

[*Praleista*]

1. Dėl ieškinio antrojo pagrindo, grindžiamo neteisėtu Komisijos atsisakymu prieš priimant ginčijamą sprendimą patikrinti, ar jis atitinka protingos procedūros trukmės principą

[*Praleista*]

a) Dėl pirmojo priekaišto, grindžiamo teisės klaida

- 199 Ieškovė teigia, kad Komisija pažeidė Chartijos 41 straipsnį, kai prieš priimdama ginčijamą sprendimą atsisakė įvertinti šio sprendimo priėmimo suderinamumą su protingo termino principu.
- 200 Reikia pažymėti, kad, kaip teigia ieškovė, Komisija privalo laikytis protingo termino principo, kuris yra įtvirtintas Chartijos 41 straipsnyje (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 179 punktą ir 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Imperial Chemical Industries / Komisija*, T-214/06, EU:T:2012:275, 285 punktą).
- 201 Į praėjusį laiką reikia atsižvelgti, kai naudodamasi Sąjungos teisės jai suteikta diskrecija Komisija vertina, ar taikant konkurencijos taisykles turi būti pradėtas persekiojimas ir priimtas sprendimas.
- 202 Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad, priešingai, nei teigia ieškovė, vertindama, ar turi būti pradėtas toks persekiojimas ir priimtas sprendimas skirti sankciją, Komisija nepažeidė pareigos atsižvelgti į praėjusį laiką. Kaip nurodyta ginčijamame sprendime, prieš jį priimdama ši institucija nagrinėjo, ar šiuo atveju procedūra gali būti atnaujinta ir ar gali būti priimtas toks sprendimas skirti baudą.
- [*Praleista*]
- 213 Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad, priešingai, nei teigia ieškovė, prieš priimdama šį sprendimą Komisija, analizuodama teismo kontrolės nulemtą administracinės procedūros trukmę, administracinius etapus ir pertraukas, patikrino, ar protingo termino principo buvo paisoma, nes šios priežastys gali paaiškinti procedūros trukmę ir galimas jos pasekmes.

- 214 Šią išvadą ieškovė ginčija, manydama, kad ginčijamame sprendime Komisija atsisakė nuspręsti dėl neprotingai ilgos procedūros trukmės, motyvuodama tuo, kad šis vertinimas turi būti patikėtas tik Sąjungos teismui, o ji negali dėl to nuspręsti.
- 215 Reikia pažymėti, kad į Sąjungos teismą gali būti kreipiamasi dėl klausimų, susijusių su proceso trukme. Bylose dėl atsakomybės jis turi pripažinti Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų kaltę, jei jie padarė žalos pažeisdami protingo termino principą (2013 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Kendrion / Komisija*, C-50/12 P, EU:C:2013:771, 94 punktas ir 2019 m. liepos 11 d. Sprendimo *Italmobiliare ir kt. / Komisija*, T-523/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2019:499, 159 punktas). Bylose dėl panaikinimo procedūros trukmė gali lemti ginčijamo sprendimo panaikinimą, jei tenkinamos dvi kumuliacinės sąlygos: pirma, trukmė turi būti neprotinga ir, antra, protingo termino viršijimas turi trukdyti įgyvendinti teisę į gynybą (2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Technische Unie / Komisija*, C-113/04 P, EU:C:2006:593, 47 ir 48 punktai; 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Bolloré / Komisija*, C-414/12 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2014:301, 84 ir 85 punktai ir 2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *PROAS / Komisija*, C-616/13 P, EU:C:2016:415, 74–76 punktai).
- 216 Kaip nurodo ieškovė, tokia Sąjungos teismui suteikta kompetencija neatleidžia Komisijos nuo vertinimo, kurį ji turi atlikti nustatydamą, kokių veiksmų reikia imtis priėmus teismo sprendimą dėl panaikinimo pagal SESV 266 straipsnį.
- 217 Kaip minėta, atlikdama tokį vertinimą Komisija turi atsižvelgti į visas aplinkybes, ypač į tai, ar reikia priimti naują sprendimą, ar skirti sankciją ir prireikus sumažinti numatytą sankciją, jei, pavyzdžiui, paaiškėja, kad nors procedūros trukmė savaime nėra pažeidimas, ją sudarantys administraciniai etapai ir tam tikrais atvejais pertraukos dėl teismo atliekamos kontrolės galėjo daryti poveikį elementams, į kuriuos atsižvelgiama nustatant baudos dydį ir, be kita ko, jos galimai atgrasomajam pobūdžiui, jei sprendimas priimamas praėjus daug laiko nuo pažeidimo sudarančių veiksmų atlikimo.
- 218 Toks bendros proceso trukmės, įskaitant teisinius etapus, vertinimas iš esmės buvo atliktas ginčijamo sprendimo 528 konstatuojamojoje dalyje.
- 219 Darytina išvada, kad, priešingai, nei teigia ieškovė, Komisija ginčijamame sprendime patikrino, ar procedūros trukmė gali būti kliūtis atnaujinti procesą, kartu pripažindama, kad tokį vertinimą prižiūri Sąjungos teismas bylose dėl teisėtumo ir tam tikrais atvejais dėl atsakomybės.

[*Praleista*]

- 223 Taigi, šį priekaištą reikia atmesti.

[*Praleista*]

2. Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, grindžiamo protingos procedūros trukmės principo pažeidimu

- 229 Ieškovė teigia, kad ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas, nes jis buvo priimtas per procedūrą, kuri viršijo protingą terminą. Jos teigimu, pernelyg ilga procedūros trukmė reiškia, kad Komisija nebeturėjo teisės skirti sankcijos, todėl tas sprendimas yra neteisėtas dar ir dėl įgaliojimų viršijimo. Iš esmės ieškovė pateikia tris priekaištus, susijusius atitinkamai su administracinių etapų trukme, bendra procedūros trukme ir procedūros trukmės poveikiu teisei į gynybą, kuriuos visus ginčija Komisija.

- 230 Prieš pradėdant nagrinėti šiuos priekaištus reikia priminti, kad, Teisingumo Teismo nuomone, dėl procedūros trukmės ginčijamas sprendimas gali būti panaikintas, jei tenkinamos dvi kumuliacinės sąlygos: pirmą, trukmė turi būti neprotinga ir, antra, protingo termino viršijimas turi trukdyti įgyvendinti teisę į gynybą (žr. šio sprendimo 215 punktą).
- 231 Iš to matyti, kad Komisijos sprendimas negali būti panaikintas vien dėl protingo termino viršijimo, jei jis nepaveikė ieškovės teisės į gynybą. Todėl ieškovės argumentas, kad vien protingo termino viršijimas turėjo paskatinti Komisiją nepriimti ginčijamo sprendimo, turi būti iš karto atmestas.

[*Praleista*]

a) Dėl pirmojo priekaišto, grindžiamo administracinių etapų trukme

- 233 Ieškovė teigia, kad daugiau nei šešerius metus trukusi administracinių etapų trukmė prieštarauja protingo termino principui. Konkrečiai kalbant, ji kritikuoja tai, kad Komisija lėtai reagavo į Bendrojo Teismo ir Teisingumo Teismo sprendimus dėl panaikinimo:
- nuo 2007 m. spalio 25 d. Sprendimo *Ferriere Nord / Komisija* (T-94/03, nepaskelbtas Rink., EU:T:2007:320) priėmimo iki 2009 m. sprendimo priėmimo, t. y. per daugiau nei dvejus metus, Komisija tik išsiuntė šio sprendimo 11 punkte minėtą 2008 m. birželio 30 d. raštą, kuriame pranešta apie procedūros pratęsimą ir prašymus pateikti informacijos, tačiau šiuo laikotarpiu nebuvo pateiktas nei naujas prieštaravimo pareiškimas, nei surengta nauja apklausa, nors Komisija galėjo lengvai ištaisyti trūkumą, dėl kurio buvo panaikintas sprendimas, turint omenyje, kad Bendrasis Teismas jį aiškiai nurodė.
 - nuo 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Ferriere Nord / Komisija* (C-88/15 P, EU:C:2017:716) priėmimo iki ginčijamo sprendimo priėmimo, t. y. per vieną metų ir devynių mėnesių laikotarpį, Komisijos vykdyta veikla apsiribojo tik 2017 m. gruodžio 15 d. rašto, kuriame pranešta apie procedūros pratęsimą, raštų, kuriais pranešta ir paaiškinta apie 2018 m. balandžio 23 d. apklausą, ir ribotų prašymų pateikti informaciją apie ieškovės turtinę padėtį išsiuntimu.
- 234 Be to, ieškovė tvirtina, kad administracinėse procedūros etapuose Komisija padarė daug valdymo klaidų, kurios nepagrįstai prisidėjo prie procedūros terminų prailginimo.
- 235 Reikia pažymėti, kad pagal Sąjungos teisę reikalaujama, kad institucijos per protingą terminą išnagrinėtų bylas per savo vykdomas administracines procedūras (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Imperial Chemical Industries / Komisija*, T-214/06, EU:T:2012:275, 284 punktą).
- 236 Pareiga laikytis protingo termino vykdant administracines procedūras yra bendrasis teisės principas, įtvirtintas, be kita ko, Chartijos 41 straipsnio 1 dalyje (2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C 252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 167 punktas; 2006 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Angeletti / Komisija*, T-394/03, EU:T:2006:111, 162 punktas ir 2013 m. birželio 7 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, T-267/07, EU:T:2013:305, 61 punktas).

- 237 Šiuo atveju iš bylos medžiagos matyti, kad nagrinėjant bylą Komisijoje vyko keturi etapai, kurie truko iš viso šešerius metus ir vieną mėnesį:
- pirmasis vienų metų ir penkių mėnesių etapas truko nuo pirmųjų tyrimo priemonių iki prieštaravimo pareiškimo išsiuntimo *Federacciai* ir atitinkamoms įmonėms,
 - kiti trys etapai yra etapai, kuriems pasibaigus buvo priimti 2002 m. bei 2009 m. sprendimai ir ginčijamas sprendimas, ir jie truko atitinkamai devynis mėnesius, dvejus metus ir vieną mėnesį bei vienus metus ir devynis mėnesius.
- 238 Remiantis jurisprudencija termino protingumą reikia vertinti pagal kiekvienos bylos aplinkybes ir ypač pagal bylos svarbą suinteresuotajam asmeniui, bylos sudėtingumą ir ieškovo bei kompetentingų valdžios institucijų veiksmus (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 187 ir 188 punktus).
- 239 Pirma, dėl bylos svarbos suinteresuotajam asmeniui reikia priminti, kad bylos dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo atveju pagrindinis teisinio saugumo, kuris turi būti užtikrintas ūkio subjektams, reikalavimas ir tikslas užtikrinti, kad konkurencija vidaus rinkoje nebūtų iškreipta, yra labai svarbūs ne tik pačiai ieškovei ir jos konkurentams, bet ir tretiesiems asmenims, atsižvelgiant į didelį suinteresuotųjų asmenų skaičių ir egzistuojančius finansinius interesus (žr. 2017 m. vasario 1 d. Sprendimo *Aalberts Industries / Europos Sąjunga*, T-725/14, EU:T:2017:47, 40 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 240 Šiuo atveju Komisija ginčijamame sprendime konstatavo, kad nuo 1993 m. balandžio 1 d. iki 2000 m. liepos 4 d. dalyvaudama tęstiniame susitarime ar suderintuose veiksmuose gelžbetonio armatūros sektoriuje, kurių tikslas ar poveikis buvo kainų nustatymas ir gamybos ar pardavimo vidaus rinkoje ribojimas arba kontrolė, ieškovė pažeidė AP 65 straipsnio 1 dalį.
- 241 Atsižvelgdama į šią išvadą, Komisija ieškovei skyrė 2,237 milijono eurų dydžio baudą.
- 242 Atsižvelgiant į tai, galima manyti, kad bylos svarba ieškovei buvo didelė.
- 243 Antra, dėl bylos sudėtingumo reikia pažymėti, kad Komisijos padarytos klaidos susijusios su EAPB sutarties galiojimo pasibaigimo pasekmėmis procedūrai.
- 244 Reikia priminti, kad klausimai, susiję su bylos faktinėms aplinkybėms taikytinomis taisyklėmis tiek dėl esmės, tiek dėl procedūros, kaip nurodė Komisija, buvo gana sudėtingi dėl to, kad pasibaigė EAPB sutarties galiojimas.
- 245 Be to, kartelis apėmė gana ilgą laikotarpį (10 metų ir 7 mėnesius), jame dalyvavo daug dalyvių (8 įmonės, apimančios iš viso 11 bendrovių, ir viena profesinė asociacija), per patikrinimus pateikta arba gauta daug dokumentų (apie 20 000 puslapių).
- 246 Atsižvelgiant į tai, byla turi būti laikoma sudėtinga.
- 247 Trečia, dėl šalių elgesio reikia pažymėti, kad Komisija vykdė nuolatinę veiklą, nes administracinės procedūros šalys jai teikė daug prašymų.

- 248 Priimdama ginčijamą sprendimą Komisija turėjo išnagrinėti daug laiškų, tuo pačiu metu surengti 2018 m. balandžio 23 d. apklausą ir išnagrinėti 2018 m. gruodžio 4 d. kai kurių administracinės procedūros šalių pateiktą susitarimo pasiūlymą.
- 249 Ieškovė teigia, kad Komisija padarė dvi valdymo klaidas, dėl kurių nepagrįstai pailgėjo procedūros trukmė:
- blogai parengdama CD-ROM, pridėtus prie prieštaravimo pareiškimo,
 - neteisingai pranešdama apie 2009 m. sprendimą ir ginčijamą sprendimą.
- 250 Nors ieškovė nenurodo papildomo termino, kurį lėmė dvi šios Komisijos padarytos klaidos, iš šio sprendimo 13 ir 14 punktų matyti, kad bet kuriuo atveju dėl antrosios klaidos procedūra pailgėjo tik dviem mėnesiais ir viena savaite.
- 251 Taigi ieškovė nepateikė įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, kad nurodytos klaidos turėjo didelį poveikį procedūros trukmei.
- 252 Iš šių aplinkybių, vertinamų bendrai, matyti, kad administracinių procedūros etapų trukmė neatrodo neprotinga, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir ypač į jos sudėtingumą, nes per šiuos administracinius etapus Komisijos negalima kaltinti jokių nepaaiškinamo neveikimo laikotarpiu.
- 253 Taigi, ši priekaištą reikia atmesti.

b) Dėl antrojo priekaišto, grindžiamo bendra procedūros trukme

- 254 Ieškovė ginčija bendrą bylos nagrinėjimo trukmę nuo pirmųjų tyrimo veiksmų iki ginčijamo sprendimo priėmimo. Jos teigimu, tai, kad priimant šį sprendimą ši trukmė siekė beveik 19 metų ir buvo susijusi su veiksmiais, iš kurių kai kurie vyko prieš daugiau nei 30 metų, prieštarauja protingo termino principui.
- 255 Reikia pažymėti, kad pareiga laikytis protingo termino taikoma tiek kiekvienam procedūros etapui, tiek visai procedūrai (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 230 ir 231 punktus ir generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Solvay / Komisija*, C-109/10 P, EU:C:2011:256, 239 punktą).
- 256 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad visa administracinės procedūros trukmė buvo ypač ilga ir dėl to Komisija, beje, sumažino ieškovėms galiausiai skirtą baudą (žr. šio sprendimo 212 punktą).
- 257 Vis dėlto šiuo atveju bendra administracinės procedūros trukmė gali būti paaiškinama bylos sudėtingumu, turint omenyje tai, kad tam tikrais atžvilgiais ją lėmė su pačia byla susiję veiksniai, o kitais atžvilgiais ją lėmė bylos aplinkybių kontekstas, t. y. EAPB sutarties galiojimo pasibaigimas (žr. šios sprendimo 243–246 punktus).
- 258 Žinoma, Komisija padarė klaidų vertindama EAPB sutarties galiojimo pasibaigimo pasekmes ir dėl šių klaidų Bendrasis Teismas, o vėliau ir Teisingumo Teismas panaikino Komisijos sprendimą.

- 259 Vis dėlto šios klaidos ir jų galimas poveikis administracinės procedūros trukmei turi būti vertinami atsižvelgiant į pateiktų klausimų sudėtingumą.
- 260 Be to, bendrą administracinės procedūros trukmę iš dalies lėmė pertraukos dėl teisminės kontrolės, ir ji yra susijusi su Sąjungos teisme pareiktų ieškinių dėl įvairių bylos aspektų skaičiumi.
- 261 Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog galimybė, kad administracinės institucijos ir tam tikrais atvejais Sąjungos teismai nagrinėtų tokioje padėtyje kaip ieškovės esančių įmonių bylas daugiau nei vieną kartą, yra būdingas sutarčių autorių sukurtos sistemos, kuria siekiama kontroliuoti ūkio subjektų elgesį ir sandorius konkurencijos srityje, bruožas.
- 262 Administracinės institucijos pareigos atlikti įvairius formalumus ir veiksmus prieš priimant galutinį sprendimą konkurencijos srityje ir galimybės, kad dėl šių formalumų ar veiksmų gali būti pateiktas ieškinys, įmonės negali naudoti kaip argumento proceso pabaigoje ir tvirtinti, kad buvo praleistas protingas terminas (šiuo klausimu žr. generalinio advokato N. Wahl išvados bylose *Feralpi ir kt. / Komisija*, C-85/15 P, C-86/15 P ir C-87/15 P, C-88/15 P ir C-89/15 P, EU:C:2016:940, 70 punktą).
- 263 Tokiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad, vertinant bendrai, administracinės procedūros trukmė buvo pernelyg ilga, todėl Komisija negalėjo priimti naujo sprendimo, kuriuo skiriama bauda.
- 264 Taigi, šį priekaištą reikia atmesti.

c) Dėl trečiojo priekaišto, siejamo su procedūros trukmės poveikiu teisei į gynybą

- 265 Ieškovė teigia, kad administracinės procedūros trukmė paveikė jos teisę į gynybą. Jos teigimu, dėl tokios trukmės per 2018 m. balandžio 23 d. apklausą valstybių narių konkurencijos institucijos negalėjo išklausti visų subjektų, kurių nuomonės galėjo turėti įtakos jos galimybei gintis. Be to, jei posėdis būtų buvęs surengtas pagal teisės aktus, galiojusius iki 2002 m. sprendimo ar net 2009 m. sprendimo priėmimo, Bendrasis Teismas nebūtų priėmęs sprendimo dėl inkriminuojamo elgesio, todėl valstybių narių atstovai nebūtų turėję jokios įtakos ar šališkumo.
- 266 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 230 punkte, tam, kad teismas panaikintų Komisijos sprendimą dėl protingo termino principo pažeidimo, turi būti tenkinamos dvi sąlygos. Kadangi pirmoji (neprotinga procedūros trukmė) nėra tenkinama, atsakant į trečiąjį priekaištą iš principo nebūtina tikrinti, ar administracinės procedūros trukmė sutrukė įgyvendinti teisę į gynybą. Vis dėlto išsamumo sumetimais tai reikia išnagrinėti, kad būtų pateiktas išsamus atsakymas į ieškovės nurodytas problemas.
- 267 Viena vertus, reikia konstatuoti, kad per visą procedūrą ieškovė bent septynis kartus turėjo galimybę pareikšti savo nuomonę ir pateikti argumentus (žr. šio sprendimo 3–6, 11, 24 ir 25 punktus).
- 268 Konkrečiai kalbant, ieškovė galėjo pareikšti savo nuomonę per trečiąjį administracinį etapą, 2018 m. vasario 1 d. pastabose ir per 2018 m. balandžio 23 d. apklausą (žr. šio sprendimo 24 ir 25 punktus).

- 269 Kita vertus, išnagrinėjus pirmąjį pagrindą buvo nustatyta, kad ieškovės teisei į gynybą neturėjo įtakos nei tai, kad nė vienas ankstesnėse apklausose dalyvavęs dalyvis nedalyvavo 2018 m. balandžio 23 d. apklausoje, nei tai, kad valstybių narių konkurencijos institucijų atstovai, pateikdami savo nuomonę patariamajame komitete, žinojo, kad dėl dviejų atitinkamų įmonių anksčiau buvo priimti du sprendimai, iš kurių vieną patvirtino Bendrasis Teismas, nei galiausiai tai, kad Komisija du kartus buvo priėmusi sprendimą dėl bylos faktinių aplinkybių ir kad jos poziciją patvirtino Bendrasis Teismas (žr. šio sprendimo 59–162 punktus).
- 270 Iš to matyti, kad net darant prielaidą, jog administracinės procedūros trukmė gali būti laikoma prieštaraujanti protingo termino principui, sąlygos, kurios turi būti tenkinamos siekiant, kad būtų panaikintas ginčijamas sprendimas, nėra tenkinamos, nes ieškovė neįrodė, kad dėl šios trukmės buvo kaip nors pažeistos teisės į gynybą.
- 271 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad nėra tenkinamas nė vienas reikalavimas, kad Bendrasis Teismas galėtų panaikinti ginčijamą sprendimą dėl protingo termino principo pažeidimo.
- 272 Taigi reikia atmesti šį priekaištą, o kartu ir visą ieškinio trečiąjį pagrindą.

3. Dėl ieškinio ketvirtojo pagrindo, grindžiamo pareigos motyvuoti pažeidimu, įgaliojimų viršijimu ir proporcingumo principo pažeidimu

[*Praleista*]

a) Dėl pirmojo priekaišto, grindžiamo nepakankamu priežasčių, dėl kurių Komisija priėmė naują sprendimą skirti baudą, paaiškinimu

- 274 Ieškovė teigia, kad Komisija nepakankamai paaiškino priežastis, galėjusias ją paskatinti atnaujinti procedūrą, ir taip savavališkai įgyvendino savo diskreciją šioje srityje. Šiuo klausimu ji taip pat tvirtina, kad Komisija nusprendė, jog ginčijamas sprendimas išlaikė didelį atgrasomąjį poveikį, nepaaiškindama, kodėl atgrasymas turėjo veikti dabartyje ir ateityje, ir ginčijamame sprendime nepaaiškino priežasčių, dėl kurių atgrasomasis poveikis, kaip ji teigė, yra „ypač pageidautinas tokioje rinkoje, kokia yra Italijos gelžbetonio armatūros rinka“.
- 275 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Komisijai pagal SESV 105 straipsnio 1 dalį pavesta užduotis prižiūrėti, kaip taikomi SESV 101 ir 102 straipsniai.
- 276 Remiantis jurisprudencija, vykdydama šią užduotį Komisija turi apibrėžti ir įgyvendinti Sąjungos konkurencijos politiką (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 16 d. Sprendimo *Vivendi / Komisija*, T-432/10, nepaskelbtas Rink., EU:T:2013:538, 22 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 277 Komisija turi didelę diskreciją, kurią patvirtina Reglamentas Nr. 1/2003, pagal kurį konstatavusi pažeidimą ji „gali“, pirma, įpareigoti suinteresuotąsias įmones jį nutraukti (7 straipsnio 1 dalis) ir, antra, skirti baudas įmonėms pažeidėjoms (23 straipsnio 2 dalis).
- 278 Konkurencijos srityje Komisijai, neatsižvelgiant į tai, kaip jai buvo pranešta apie bylą, t. y., pavyzdžiui, pateikiant skundą ar pradėjus tyrimą savo iniciatyva, buvo suteikta teisė atsižvelgiant į jos konkurencijos politikos srityje apibrėžtus prioritetus nuspręsti, ar už veiksmus turi būti persekiojama, ar turi būti priimtas sprendimas ir skirta bauda.

- 279 Vis dėlto šios teisės egzistavimas neatleidžia Komisijos nuo pareigos motyvuoti (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 12 d. Sprendimo *LL-Carpenter / Komisija*, T-531/18, nepaskelbtas Rink., EU:T:2020:91, 90 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 280 Tokiomis aplinkybėmis, kai, kaip šioje byloje, pirma, Komisijos priimtas sprendimas buvo panaikintas du kartus ir, antra, laikotarpis nuo pirmųjų tyrimo veiksmų iki sprendimo priėmimo buvo labai ilgas, ši institucija, remdamasi gero administravimo principu, turi atsižvelgti į procedūros trukmę ir pasekmes, kurių tokia trukmė galėjo turėti jos sprendimui persekioti suinteresuotąsias įmones, ir toks vertinimas turi atsispindėti sprendimo motyvuose.
- 281 Būtent taip ir padarė Komisija ginčijamo sprendimo 526–529 ir 536–573 konstatuojamosiose dalyse išsamiai nurodžiusi priežastis, dėl kurių ji nusprendė, kad reikia priimti naują sprendimą, jame konstatuoti, kad buvo padarytas pažeidimas, ir atitinkamoms įmonėms skirti baudą.
- 282 Komisija pirmiausia nurodė mananti, kad dėl procedūros trukmės nebuvo pažeistas protingo termino principas (ginčijamo sprendimo 528 ir 555 konstatuojamosios dalys) ir kad įmonių teisė į gynybą nebuvo pažeista, nes, pirma, jos galėjo pateikti savo pastabas dėl procedūros atnaujinimo ir, antra, per 2018 m. balandžio 23 d. posėdį jos dar ir išdėstė savo argumentus. Šiuo klausimu ji pažymėjo, kad ieškovė nepateikė jokių konkrečių įrodymų, pagrindžiančių jos teiginį, kad ji negalėjo visapusiškai įgyvendinti teisės į gynybą (ginčijamo sprendimo 556 ir 557 konstatuojamosios dalys).
- 283 Tačiau Komisija sutiko padariusi procedūrinių klaidų ir pripažino, kad šios klaidos galėjo pailginti procedūros trukmę.
- 284 Dėl to ginčijamame sprendime ji palygino bendrąjį interesą užtikrinti veiksmingą konkurencijos taisyklių taikymą ir siekį sušvelninti galimai padarytų procedūrinių klaidų pasekmes (ginčijamo sprendimo 559 konstatuojamoji dalis).
- 285 Komisija pažymėjo, kad aptariamoms įmonėms vienuolika metų dalyvavo darant pažeidimą, kuris laikomas vienu didžiausių apribojimų konkurencijos srityje. Šiame kontekste ji nurodė, kad pakartotinio sprendimo, kuriuo konstatuojamas įmonių dalyvavimas darant tą pažeidimą, nepriėmimas prieštarautų bendrajam interesui užtikrinti veiksmingą Sąjungos konkurencijos teisės taikymą ir viršytų interesą sušvelninti įmonėms adresatėms galimo pagrindinių teisių pažeidimo pasekmes (ginčijamo sprendimo 560 ir 561 konstatuojamosios dalys).
- 286 Atlikusi šį palyginimą, Komisija priėjo prie išvados, kad pažeidimas buvo padarytas, todėl tik priimdama ginčijamą sprendimą ji galėtų įsitikinti, kad pažeidimą padariusios įmonės neliks nenubaustos ir bus atgrasytos nuo panašių veiksmų ateityje (ginčijamo sprendimo 563–569 konstatuojamosios dalys).
- 287 Užbaigdamą analizę Komisija pažymėjo, kad siekdama sušvelninti neigiamas pasekmes, kurių galėjo atsirasti dėl procedūros, kuria siekta ištaisyti per tyrimą padarytus procedūros pažeidimus, nepriskirtinus aptariamoms įmonėms, trukmės, ji nusprendė 50 % sumažinti skirtų baudų dydį (ginčijamo sprendimo 570–573 konstatuojamosios dalys).
- 288 Taigi, atrodo, kad ginčijamame sprendime Komisija pateikė išsamius motyvus, iš kurių aiškiai ir nedviprasmiškai matyti argumentai, kuriais ji rėmėsi grįsdama naujo sprendimo priėmimą, nepaisydama dviejų anksčiau panaikintų sprendimų.

[*Praleista*]

- 296 Iš šių aplinkybių galima daryti išvadą, kad ginčijamame sprendime Komisijos pateikti motyvai aiškiai ir nedviprasmiškai atskleidžia argumentus, kuriais ji vadovavosi siekdama pateisinti naujo sprendimo skirti baudą priėmimą, todėl šis priekaištas turi būti atmestas.

[*Praleista*]

b) Dėl penktojo priekaišto, grindžiamo proporcingumo principo pažeidimu

- 316 Ieškovė teigia, kad Komisija pažeidė proporcingumo principą, nes persekiojimas už byloje nagrinėjamą elgesį ir sankcijos skyrimas negali būti laikomas proporcingu, atsižvelgiant į praėjusį laiką ir konkurencijos padarytą žalą, kuri iki dabar yra sumažėjusi ir net išnykusi.
- 317 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal proporcingumo principą, kuris yra vienas iš bendrųjų Sąjungos teisės principų, reikalaujama, kad Sąjungos institucijų veiksmai neviršytų to, kas tinkama ir būtina nustatytam tikslui pasiekti, todėl, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai suvaržančią, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi siekiamiems tikslams (šiuo klausimu žr. 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Fedesa ir kt. / Komisija*, C-331/88, EU:C:1990:391, 13 punktą ir 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *Nyderlandai / Komisija*, C-180/00, EU:C:2005:451, 103 punktą).
- 318 Šioje byloje norint nuspręsti, ar Komisija pažeidė proporcingumo principą, reikia atsižvelgti į toliau nurodomas aplinkybes.
- 319 Pirma, kai aktas panaikinamas, kaip buvo 2009 m. sprendimo atveju, jį priėmusi institucija gali atnaujinti administracinę procedūrą nuo to etapo, kuriame buvo padarytas pažeidimas (žr. šio sprendimo 53 ir 54 punktus).
- 320 Antra, pati procedūros trukmė nepadaro Komisijos išvados dėl pažeidimo padarymo ar paskirtos baudos dydžio neteisėtos. Taip galėtų būti tik tuo atveju, jei, pirma, procedūros trukmė pažeistų protingo termino principą ir, antra, protingo termino viršijimas trukdytų įgyvendinti teisę į gynybą (žr. šio sprendimo 230 punktą). Šiuo atveju iš ieškinio pirmojo ir trečiojo pagrindų analizės matyti, kad ieškovė negali remtis tokiais pažeidimais.
- 321 Trečia, motyvai, kuriais Komisija rėmėsi siekdama pateisinti ginčijamo sprendimo priėmimą nepaisant praėjusio laiko, atrodo reikšmingi ir pagrįsti:
- užtikrinti veiksmingą konkurencijos teisės taikymą ir išvengti atitinkamų įmonių nebaudžiamumo,
 - atgrasyti kartelyje dalyvavusias įmones nuo naujo konkurencijos teisės pažeidimo,
 - palengvinti nuo kartelio nukentėjusių asmenų ieškinių dėl žalos atlyginimo pareiškimą.
- 322 Ketvirta, Komisija bandė sušvelninti procedūros trukmės pasekmes atitinkamoms įmonėms, sumažindama joms 50 % baudos dydį.
- 323 Taigi, reikia atmesti šį priekaištą, o kartu ir visą ieškinio ketvirtąjį pagrindą.

4. Dėl penktojo ieškinio pagrindo, grindžiamo „*non bis in idem*“ principo pažeidimu

- 324 Ieškovė teigia, kad *non bis in idem* principas neleidžia priimti ginčijamo sprendimo.
- 325 Komisija ginčija ieškovės argumentus.
- 326 Pirmiausia reikia pažymėti, kad ieškovė pripažįsta, jog jai buvo susumuotos ne sankcijos, o tik procedūros, ir teigia, kad toks sumavimas taip pat draudžiamas pagal *non bis in idem* principą.
- 327 Reikia pažymėti, kad *non bis in idem* principas yra išreikštas:
- pirma, Chartijos 50 straipsnyje, pagal kurį „[n]iekas negali būti antrą kartą teisiamas arba baudžiamas už nusikalstamą veiką, dėl kurios Sąjungoje jau buvo galutinai išteisintas arba pripažintas kaltu pagal įstatymą“,
 - antra, EŽTK protokolo Nr. 7 4 straipsnio 1 dalyje.
- 328 *Non bis in idem* principu, kylančiu iš *res judicata* galios principo, garantuojamas teisinis saugumas ir teisingumas užtikrinant, kad asmuo, kurio baudžiamasis persekiojimas įvykdytas ir galbūt kuriam paskirta bausmė, būtų tikras, jog jis dar kartą nebus persekiojamas už tą patį nusižengimą (2019 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie*, C-617/17, EU:C:2019:283, 33 punktą).
- 329 Konkrečiai konkurencijos srityje *non bis in idem* principas iš esmės draudžia pakartotinai skirti sankciją įmonei ar ją persekioti dėl antikonkurencinių veiksmų, dėl kurių ankstesniu nebeskundžiamu sprendimu jai skirta sankcija arba kurių atžvilgiu ji išteisinta (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt.* / Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 59 punktą ir 2009 m. liepos 1 d. Sprendimo *ThyssenKrupp Stainless* / Komisija, T-24/07, EU:T:2009:236, 178 punktą).
- 330 *Non bis in idem* principo taikymas, be kita ko, suponuoja tai, kad buvo priimtas sprendimas dėl to, ar buvo padarytas pažeidimas, arba kad buvo atlikta jo teisėtumo kontrolė (2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt.* / Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 60 punktą).
- 331 Jei šis reikalavimas tenkinamas, *non bis in idem* principas draudžia iš naujo iš esmės vertinti pažeidimo padarymo faktą, kai jį iš naujo įvertinus:
- skiriama antroji sankcija, kuri pridedama prie pirmosios, tuo atveju, jei atsakomybė vėl yra pripažįstama,
 - arba skiriama pirmoji sankcija, jei atsakomybė, kuri buvo atmesta pirmajame sprendime, pripažįstama antrajame sprendime (2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt.* / Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 61 punktą).
- 332 Tačiau *non bis in idem* principas neužkerta kelio bylos atnaujinimui dėl tos pačios konkurenciją ribojančios veikos, jei pirmasis sprendimas buvo panaikintas dėl procedūros pažeidimų, nepriėmus sprendimo dėl veiksmų, dėl kurių įmonė kaltinama, nes tokiu atveju sprendimo dėl

panaikinimo negalima laikyti „išteisinamuoju“, kaip jis suprantamas baudžiamosiose bylose (2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 62 punktas ir 2009 m. liepos 1 d. Sprendimo *ThyssenKrupp Stainless / Komisija*, T-24/07, EU:T:2009:236, 190 punktas).

333 Tokiu atveju naujuoju sprendimu skirtos sankcijos nepridedamos prie paskirtųjų panaikintame sprendime, o jas pakeičia (2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 62 punktas ir 2009 m. liepos 1 d. Sprendimo *ThyssenKrupp Stainless / Komisija*, T-24/07, EU:T:2009:236, 190 punktas).

334 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad iki šiol nėra priimta galutinio sprendimo dėl bylos esmės, kiek tai susiję su ieškovės dalyvavimu darant pažeidimus, dėl kurių ji kaltinama. 2002 m. sprendimą Bendrasis Teismas panaikino dėl Komisijos naudoto teisinio pagrindo, o 2009 m. sprendimas panaikintas dėl esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimo, tačiau nė vienu iš šių dviejų atvejų nebuvo priimta galutinė pozicija dėl ieškovės nurodytų pagrindų, susijusių su jos dalyvavimu atliekant veiksmus, kuriais ji kaltinama. 2014 m. gruodžio 9 d. Sprendimas *Ferriere Nord / Komisija* (T-70/10, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:1035) yra vienintelis sprendimas dėl tokių pagrindų, tačiau jį visą Teisingumo Teismas panaikino. Tokiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad priimdama ginčijamą sprendimą Komisija du kartus ieškovei skyrė sankciją arba ją du kartus persekiojo dėl tų pačių veikų (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 63 punktą).

335 Kalbant apie ginčijamame sprendime ieškovei skirtą sankciją, pažymėtina, kad ji pakeičia 2009 m. sprendimu, kuris savo ruožtu pakeitė 2002 m. sprendimu skirtą sankciją, skirtą sankciją. Ieškovės kaip 2002 m. sprendimu, o vėliau 2009 m. sprendimu skirta bauda sumokėtos sumos jai buvo grąžintos panaikinus šiuos du sprendimus.

336 Tokiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad buvo pažeistas *non bis in idem* principas.

[*Praleista*]

342 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad *non bis in idem* principas netrukdytų priimti ginčijamo sprendimo. Todėl ieškinio penktąjį pagrindą reikia atmesti.

5. Dėl ieškinio šeštojo pagrindo, grindžiamo Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje įtvirtintos senaties sistemos neteisėtumu

343 Ieškovė prašo netaikyti Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje numatyto senaties termino, nes šis terminas, jos nuomone, pažeidžia protingo termino principą ir proporcingumo principą.

344 Šis pagrindas ginčijamas dėl priimtino ir esmės.

345 Dėl priimtino Komisija, palaikoma Tarybos, teigia, kad neteisėtumu grindžiamas prieštaravimas yra nepakankamai pagrįstas ir painus.

- 346 Reikia pažymėti, kad savo rašytiniuose dokumentuose ieškovė paaiškino priekaištus, kuriais ji rėmėsi dėl Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio, nurodydama, pirma, jų teisinį pagrindą, t. y. protingo termino principo ir proporcingumo principo pažeidimą, ir, antra, šiai pozicijai pagrįsti pateiktą argumentą, kuris iš esmės yra toks: Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnis yra neteisėtas, nes jis leidžia Komisijai priimti sprendimą dėl sankcijos pažeidžiant šiuos principus.
- 347 Be to, iš Komisijos ir Tarybos rašytinių dokumentų matyti, kad šios institucijos galėjo suprasti ieškovės pateiktus prieštaravimus.
- 348 Taigi šis ieškinio pagrindas yra priimtinas.
- 349 Dėl esmės ieškovė pateikia du argumentus.
- 350 Pirma, ji teigia, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas pažeidė protingo termino principą, nes Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje neįtvirtino idėjos, kad pasibaigus protingam terminui Komisija laikoma praleidusia terminą ir negali priimti pažeidimą konstatuojančio sprendimo ir bet kuriuo atveju skirti baudos, neatsižvelgdama į penkerių ar dešimties metų terminą ir į tai, kad procedūra gali būti sustabdyta vykstant teisminiam procesui.
- 351 Reikia priminti, kad konkurencijos srityje senaties terminas Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje reglamentuojamas taip:
- senaties terminas yra penkeri metai (1 dalies b punktas, siejamas su šio reglamento 23 straipsnio 2 dalies a punktu);
 - jis gali būti nutrauktas bet koku Komisijos veiksmu, atliktu pažeidimo tyrimo ar bylos tikslais (3 dalis); tokiu atveju nutraukimas atgaline data panaikina terminą, kurio eiga jau prasidėjo, ir žymi naujo termino eigos pradžią; nutraukus senaties terminą, jis baigiasi ne vėliau kaip pasibaigus 10 metų terminui, jei Komisija neskiria vienkartinės ar periodinės baudos (5 dalis);
 - terminas sustabdomas nagrinėjant ieškinius dėl Komisijos sprendimo Teisingumo Teisme, ir tokiu atveju jis pratęsiamas laikotarpiu, kuriuo jo eiga buvo sustabdyta (6 dalis).
- 352 Dėl protingo termino principo pažymėtina, kad protingas terminas nenustatomas abstrakčiai iš anksto visoms galimoms procedūroms, o turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes, visų pirma į ginčo svarbą, bylos sudėtingumą, ieškovės ir kompetentingų institucijų elgesį (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 187 ir 188 punktus).
- 353 Ieškovė kaltina Sąjungos teisės aktų leidėją tuo, kad jis Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje nenumatė maksimalaus termino, kuriam pasibaigus Komisija negalėtų imtis jokių veiksmų, net jei senaties terminas buvo ne kartą sustabdytas.
- 354 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnis, kaip jis buvo suformuluotas, yra Sąjungos teisės aktų leidėjo įgyvendinantis jam suteiktus įgaliojimus atlikti dviejų tikslų, dėl kurių gali reikėti imtis priešingų priemonių, t. y., viena vertus, būtinybės užtikrinti teisinį saugumą, užkertant kelią nepabaigiamam bėgant laikui nusistovėjusių situacijų kvestionavimui, ir, kita vertus, reikalavimo užtikrinti teisės laikymąsi nustatant Sąjungos teisės

pažeidimus, už juos persekiojant ir baudžiant, derinimo rezultatas (šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumitomo Chemical ir Sumika Fine Chemicals / Komisija*, T-22/02 ir T-23/02, EU:T:2005:349, 82 punktą).

- 355 Šiuo atveju ieškovė neįrodė, kad derindamas šiuos skirtingus tikslus Sąjungos teisės aktų leidėjas peržengė diskrecijos, kuri turi jam būti pripažinta šioje srityje, ribas. Teisė atlikti patikrinimus ir skirti sankcijas yra griežtai ribojama. Žinoma, senaties termino eiga sustabdoma pareiškus ieškinį Sąjungos teisme. Vis dėlto tam, kad ši galimybė būtų įgyvendinta, reikia, kad veiksmų imtųsi pačios įmonės. Sąjungos teisės aktų leidėjui negalima priekaištauti dėl to, kad, įmonėms pareiškus kelis ieškinius, pasibaigus procedūrai sprendimas priimamas po tam tikro laiko.
- 356 Toks Sąjungos teisės aktų leidėjo atliktas suderinimas yra tinkamas dar ir dėl to, kad asmenys, kurie skundžiasi dėl neprotingai ilgos procedūros, gali ginčyti šią trukmę siekdami panaikinti pasibaigus procedūrai priimtą sprendimą, tačiau panaikinimas galimas tik tais atvejais, jei protingo termino viršijimas sutrukdė įgyvendinti teisę į gynybą, arba, kai protingo termino viršijimas nelemia teisės į gynybą pažeidimo, – pateikdami ieškinį dėl žalos atlyginimo Sąjungos teisme (žr. šio sprendimo 215 punktą).
- 357 Taigi, šis argumentas turi būti atmestas.
- 358 Antra, ieškovė teigia, kad Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnis pažeidžia proporcingumo principą, nes jame pripažįstama, kad įmonės paliekamos neapibrėžtoje situacijoje ilgą laikotarpį, leidžiant Komisijai jas persekioti, kol yra nepasibaigęs ši laikotarpis, kuris tam tikrais atvejais gali būti sustabdytas ar nutrauktas.
- 359 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip pažymėta šio sprendimo 317 punkte, pagal proporcingumo principą reikalaujama, kad Sąjungos institucijų veiksmai neviršytų to, kas tinkama ir būtina nustatytam tikslui pasiekti, todėl, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai suvaržančią, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi siekiamiems tikslams (šiuo klausimu žr. 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Fedesa ir kt.*, C-331/88, EU:C:1990:391, 13 punktą ir 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *Nyderlandai / Komisija*, C-180/00, EU:C:2005:451, 103 punktą).
- 360 Kaip nurodyta šio sprendimo 351 punkte, senaties terminas yra penkeri metai.
- 361 Jį nutraukia bet koks Komisijos veiksmas, atliktas pažeidimo tyrimo ar bylos tikslais, o senaties terminas baigiasi ne vėliau kaip praėjus dešimt metų. Taigi, numčius tokį terminą, Komisijos veiksmams laiko atžvilgiu nustatomos griežtos ribos.
- 362 Be to, kaip nurodyta šio sprendimo 351 punkte, senaties terminas pratęsiamas tokiu laikotarpiu, koku jis buvo sustabdytas per procedūras apskundus Komisijos sprendimą. Remiantis jurisprudencija, tokiu sustabdymu siekiama užkirsti kelią tam, kad pažeidimų tyrimui kliudytų procedūros, kurių eigos Komisija nekontroliuoja (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 144 punktą).
- 363 Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 6 dalis yra susijusi su atvejais, kai Komisijos neveikimą lemia ne jos aplaidumas (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 144 punktą).

- 364 Siekiant nustatyti, ar Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnis yra neteisėtas, kaip nurodo ieškovė, reikia pažymėti, kad senatimi, užkertant kelią nesibaigiančiam per tam tikrą laiką nusistovėjusių situacijų kvestionavimui, siekiama sustiprinti teisinį saugumą, tačiau kartu suteikiama galimybė nusistovėti situacijoms, kurios bent jau iš pradžių buvo neteisėtos (2005 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumitomo Chemical ir Sumika Fine Chemicals / Komisija*, T-22/02 ir T-23/02, EU:T:2005:349, 82 punktas).
- 365 Baigiant šią analizę reikia priminti, kad asmenys, kurie skundžiasi dėl neprotingai ilgos procedūros, gali ginčyti šią trukmę siekdami panaikinti pasibaigus procedūrai priimtą sprendimą, tačiau panaikinimas galimas tik tais atvejais, kai protingo termino viršijimas sutrukdė įgyvendinti teisę į gynybą, arba, kai protingo termino viršijimas nelemia teisės į gynybą pažeidimo, – pateikdami ieškinį dėl žalos atlyginimo Sąjungos teisme.
- 366 Šiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad, vertindamas tikslus, kurių reikia pasiekti taikant senaties termino sistemą, Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų sukūręs sistemą, apimančią priemones, kurios nėra būtinos ar net naudingos, arba priemonės, kurias galima pakeisti kitomis tiek pat veiksmingomis priemonėmis siekiant apsaugoti įmones, kurios gali būti taikomos suinteresuotosioms įmonėms, nepakenkdamas tyrimų ar persekiojimo veiksmų veiksmingumui.
- 367 Todėl reikia atmesti ieškinio šeštąjį pagrindą ir atitinkamai pirmąjį reikalavimą panaikinti ginčijamą sprendimą.

B. Dėl subsidiariai pateiktų reikalavimų sumažinti skirtos baudos dydį

[*Praleista*]

1. Dėl ieškinio aštuntojo pagrindo, grindžiamo baudos padidinimo dėl recidyvo neteisėtumu

[*Praleista*]

a) Dėl pirmojo priekaišto, grindžiamo teisės į gynybą pažeidimu atsižvelgiant į recidyvą

- 535 Ieškovė teigia, kad bazinės baudos padidinimas 50 %, kurį Komisija taikė dėl recidyvo, yra neteisėtas, nes jai nebuvo suteikta galimybė pateikti pastabų šiuo klausimu per administracinę procedūrą, pažeidžiant jos teisę į gynybą.
- 536 Konkrečiai kalbant, prieštaravimo pareiškime Komisija nenurodė, kad ketina atsižvelgti į šią sunkinančią aplinkybę; prieštaravimo pareiškime buvo tik nurodyta:
- bendras visoms įmonėms taikomas teiginys, kad Komisija atsižvelgs į sunkinančias aplinkybes,
 - nuoroda į ankstesnį sprendimą dėl baudos skyrimo, t. y. 1989 m. rugpjūčio 2 d. Komisijos sprendimą 89/515/EEB dėl EEB sutarties 85 straipsnio taikymo (IV/31.553 – *Suvirinti tinkleliai*) (OL L 260, 1989, p. 1), nenurodant ryšio su galimu atsižvelgimu į recidyvą, nes ji buvo pateikta išnašoje siekiant apibrėžti byloje nagrinėjamus produktus.

- 537 Ieškovė teigia, kad vėliau nebuvo pateikta jokios papildomos informacijos, nors Komisija turėjo kelias galimybes šiuo klausimu informuoti atitinkamas įmones, be kita ko, papildomame prieštaravimo pareiškinge, 2017 m. gruodžio 15 d. rašte, kuriuo pranešta apie procedūros atnaujinimą, prašymuose pateikti informacijos, per 2018 m. balandžio 23 d. apklausą arba per šio sprendimo 27 punkte minėtą 2019 m. birželio 21 d. susitikimą su Komisijos tarnybomis.
- 538 Reikia pažymėti, kad kai Komisija ketina inkriminuoti juridiniam asmeniui konkurencijos teisės pažeidimą ir pripažinti jo atžvilgiu recidyvą sunkinančia aplinkybe, prieštaravimo pareiškinge, kurį ji pateikia šiam asmeniui, turi būti nurodytos visos aplinkybės, leidžiančios jam gintis, ir ypač aplinkybės, galinčios patvirtinti, kad toje byloje yra tenkinamos recidyvo sąlygos (šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 5 d. Sprendimo *Komisija ir kt. / Versalis ir kt.*, C-93/13 P ir C-123/13 P, EU:C:2015:150, 96 punktą).
- 539 Komisija savo pranešimo dėl bylų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsniais, nagrinėjimo geriausios patirties (OL C 308, 2011, p. 6) 84 punkte išipareigojo prieštaravimo pareiškinge „gana tiksliai“ nurodyti aplinkybes, kurios gali būti pripažintos sunkinančiomis.
- 540 Remiantis suformuota jurisprudencija, recidyvas turi būti laikomas aplinkybe, galinčia rodyti sunkinantį pobūdį (šiuo klausimu žr. 1999 m. kovo 11 d. sprendimų *Thyssen Stahl / Komisija*, T-141/94, EU:T:1999:48, 618 punktą ir *Unimétal / Komisija*, T-145/94, EU:T:1999:49, 585 punktą).
- 541 Šio sprendimo 538–540 punktuose aprašyta pareiga kyla iš pareigos paisyti teisės į gynybą, kuri atspindi bendrąjį principą, pagal kurį per bet kurią procedūrą, galinčią pasibaigti sankcijų, pavyzdžiui, vienkartinių arba periodinių baudų, skyrimu, atitinkamoms įmonėms ir įmonių asociacijoms turi būti suteikta galimybė jau per administracinę procedūrą veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl joms inkriminuojamų faktų, priekaištų ir aplinkybių tikrumo ir reikšmingumo (šiuo klausimu žr. 2002 m. kovo 20 d. Sprendimo *LR AF 1998 / Komisija*, T-23/99, EU:T:2002:75, 189 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 542 Tikrindamas, ar buvo laikytasi teisės į gynybą principo, Sąjungos teismas turi atsižvelgti į visas bylos aplinkybes, kad atitinkamai įmonei būtų galima pakankamai numatyti Komisijos ketinimą atsižvelgti į pažeidimą ar konkrečią aplinkybę, kad būtų galima manyti, jog įmonei buvo suteikta galimybė pateikti savo pastabas nagrinėjamu klausimu.
- 543 Šiuo atveju 2002 m. kovo 26 d. prieštaravimo pareiškingo 2 išnašoje buvo nurodyta, kad ieškovei anksčiau buvo skirtas sprendimas, kuriame konstatuota, kad ji padarė sunkų konkurencijos taisyklių pažeidimą ir už tai skirta konkreti sankcija.
- 544 Be to, prieštaravimo pareiškinge buvo nurodyta, kad Komisija, atsižvelgdama į įvairius veiksnius, ketina skirti baudą įmonėms adresatėms, tarp jų ir ieškovei.
- 545 Prieštaravimo pareiškingo 314 konstatuojamojoje dalyje buvo nurodyta, kad nustatydamas baudų dydį Komisija atsižvelgs į bylos aplinkybes, visų pirma pažeidimo sunkumą ir trukmę, primenant, kad susitarimas ar suderinti veiksmai, kaip antai kainų ir rinkų pasidalijimo kartelis, yra labai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas.

- 546 Prieštaravimo pareiškimo 314 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat nurodė savo tikslą, kad kiekvienai įmonei skirtinos baudos dydis atspindėtų sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes, į kurias gali būti atsižvelgta, ir bauda būtų tokio dydžio, kad būtų užtikrintas pakankamas atgrasomasis poveikis.
- 547 Vėliau 2017 m. gruodžio 15 d. rašte dėl administracinės procedūros atnaujinimo Komisija informavo ieškovę, kad sprendime, kurį ji priims pasibaigus procedūrai, ji remsis prieštaravimo pareiškiu, kurio pagrindu priimti 2002 m. ir 2009 m. sprendimai, pateiktais priekaištais.
- 548 Tuose sprendimuose apskaičiuojant ieškovei skirtos baudos dydį buvo atsižvelgta į recidyvą kaip į vieną iš sunkinančių aplinkybių.
- 549 Dar reikėtų pridurti, kad 2017 m. gruodžio 15 d. rašte Komisija pabrėžė, jog per apklausą atitinkamos įmonės gali išsamiai ir be apribojimų diskutuoti dėl visų bylos aspektų, taip suteikdama ieškovei, kaip suinteresuotajai įmonei, galimybę prireikus nurodyti, kodėl ji mano, kad recidyvas negali būti pripažintas jos atžvilgiu kaip viena iš sunkinančių aplinkybių.
- 550 Išnagrinėjus visas bylos aplinkybes, reikia pažymėti, kad šioje byloje sąlygos buvo tenkinamos, pirma, kad Komisijos ketinimą atsižvelgti į anksčiau ieškovei skirtą sprendimą skirti sankciją kaip rodantį recidyvą būtų galima laikyti pakankamai nuspėjamu ir, antra, kad ieškovė galėtų pateikti savo pastabas šiuo klausimu.
- 551 Taigi, šį priekaištą reikia atmesti.

b) Dėl antrojo priekaišto, siejamo su laikotarpiu tarp dviejų pažeidimų, į kuriuos atsižvelgta

- 552 Ieškovė teigia, kad tinkamas terminas įvertinti recidyvą, t. y. laikas nuo pirmojo pažeidimo konstatavimo iki to momento, kai įmonė ėmėsi naujų neteisėtų veiksmų, šiuo atveju buvo devyneri metai, nes ji kartelyje dalyvavo 1998 m., o ne 1993 m., kaip ginčijamame sprendime nusprendė Komisija. Tokia trukmė yra per ilga recidyvui nustatyti.
- 553 Reikia priminti, kad atgrasymo tikslais recidyvas yra aplinkybė, kuri, remiantis jurisprudencija, pateisina reikšmingą bazinės baudos padidinimą. Tai yra įrodymas, kad anksčiau paskirta sankcija nebuvo pakankamai atgrasanti (2008 m. liepos 8 d. Sprendimo *BPB / Komisija*, T-53/03, EU:T:2008:254, 398 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 554 Kalbant apie laikotarpį tarp dviejų pažeidimų, pažymėtina, kad nei Reglamente Nr. 1/2003, nei Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir [AP] 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairėse (OL C 9, 1998, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 171) (toliau – 1998 m. gairės) nenumatytas maksimalus terminas atsižvelgti į recidyvą, ir buvo nuspręsta, kad tokio termino nebuvimas savaime nepažeidžia teisinio saugumo principo (2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Lafarge / Komisija*, C-413/08 P, EU:C:2010:346 66 ir 67 punktai).
- 555 Vis dėlto, nors joks senaties terminas nedraudžia konstatuoti recidyvo, siekdama laikytis proporcingumo principo, Komisija negali atsižvelgti į vieną ar kelis ankstesnius sprendimus, kuriais įmonei skiriamos sankcijos, be jokio apribojimo laiko atžvilgiu (2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Lafarge / Komisija*, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 70 punktas).

- 556 Sąjungos teismas turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, baudos padidėjimas dėl recidyvo yra pateisinamas, be kita ko, dėl to, kad jis rodo atitinkamos įmonės polinkį nesilaikyti konkurencijos taisyklių, ypač jei nuo ankstesnio konkurencijos taisyklių pažeidimo ir nagrinėjamo pažeidimo pradėjo nedaug laiko (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Lafarge / Komisija*, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 70 punktą).
- 557 Šiuo atveju, atsižvelgiant į tai, kad buvo atmestas ieškinio septintasis pagrindas, kuriame ieškovė ginčijo Komisijos surinktus įrodymus, skirtus įrodyti, kad ji dalyvavo darant pažeidimą nuo 1993 m. balandžio 1 d., laikotarpis tarp dviejų pažeidimų buvo treji metai ir aštuoni mėnesiai, o ne devyneri metai, kaip ji teigia.
- 558 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal jurisprudenciją truputį trumpesnis nei 10 metų laikotarpis, skiriantis du pažeidimus, gali būti laikomas santykinai trumpu ir rodo įmonės polinkį nedaryti reikiamų išvadų iš to, kad buvo konstatuota, jog ji padarė konkurencijos taisyklių pažeidimą (2007 m. vasario 8 d. Sprendimo *Groupe Danone / Komisija*, C-3/06 P, EU:C:2007:88, 40 punktas).
- 559 Šiomis aplinkybėmis Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad bazinės baudos padidėjimas dėl recidyvo šiuo atveju yra pateisinamas atsižvelgiant į ieškovės polinkį pažeisti konkurencijos taisykles, o tai rodo trumpas – trejų metų ir aštuonių mėnesių – laikotarpis tarp dviejų pažeidimų.

[*Praleista*]

- 560 Taigi, šį priekaištą reikia atmesti.

c) Dėl trečiojo priekaišto, susijusio su laikotarpiu nuo pažeidimų, į kuriuos atsižvelgta, iki ginčijamo sprendimo priėmimo

- 561 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nagrinėdamas pirmesnį priekaištą Bendrasis Teismas turėjo įvertinti laikotarpį tarp dviejų pažeidimų, į kuriuos Komisija atsižvelgė vertindama recidyvą.
- 562 Trečiuoju priekaištu ieškovė prašo Sąjungos teismo atsižvelgiant į proporcingumo principą įvertinti kitą laikotarpį, t. y. praėjusį nuo pažeidimų, nustatytą atsižvelgiant į recidyvą, iki tada, kai Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame ji padidino bazinį baudos dydį dėl recidyvo.
- 563 Ieškovės teigimu, kadangi šis terminas pernelyg ilgas, recidyvas negali turėti atgrasomojo poveikio ir taip pasiekti savo tikslo, o tai reiškia, kad šiuo atveju remdamasi recidyvu Komisija pažeidė proporcingumo principą.
- 564 Grįsdama savo poziciją ieškovė pabrėžia ypatingas šios bylos aplinkybes, kai dėl 2002 m. ir 2009 m. sprendimų panaikinimo Komisija sprendama dėl recidyvo atsižvelgė į veiksmus, kurie prasidėjo 1985 m., t. y. prieš 34 metus, ir kurie buvo konstatuoti 1989 m., t. y. prieš 30 metų pirmojo pažeidimo atveju, siekdama nubausti už 2000 m., t. y. prieš 19 metų iki ginčijamo sprendimo priėmimo, nutrūkusius veiksmus.
- 565 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal proporcingumo principą institucijų veiksmai turi neviršyti to, kas yra tinkama ir būtina nustatytam tikslui pasiekti, todėl kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai varžančią, o sukelti nepatogumai neturi būti

neproporcingi siekiamiems tikslams (šiuo klausimu žr. 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Fedesa ir kt. / Komisija*, C-331/88, EU:C:1990:391, 13 punktą ir 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *Nyderlandai / Komisija*, C-180/00, EU:C:2005:451, 103 punktą).

- 566 Jurisprudencijoje dėl recidyvo reikalaujama, kad nustatydamas baudos dydį Komisija užtikrintų savo veiksmų atgrasomąjį pobūdį. Būdas užtikrinti šį atgrasomąjį poveikį yra atsižvelgti į pakartotinį pažeidimą padidinant baudą. Atsižvelgimu į recidyvą siekiama skatinti įmones, kurios linkusios nesilaikyti konkurencijos taisyklių, pakeisti savo elgesį (šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *Shell Petroleum ir kt. / Komisija*, T-38/07, EU:T:2011:355, 98 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 567 Pagal šio sprendimo 553 punkte nurodytą jurisprudenciją recidyvas yra aplinkybė, pateisinanti žymų pagrindinės baudos padidinimą, nes jis yra įrodymas, kad anksčiau skirta sankcija nebuvo pakankamai atgrasanti.
- 568 Kaip nurodyta šio sprendimo 555 punkte, konstatuodama recidyvą Komisija nėra saistoma galimo senaties termino. Vis dėlto ji negali atsižvelgti į vieną ar kelis ankstesnius sprendimus, kuriais įmonei skirta sankcija, be jokio apribojimo laiko atžvilgiu.
- 569 Recidyvo konstatavimas ir jo specifinių ypatumų vertinimas priklauso Komisijos diskrecijai, ir kiekvienu atveju nustatydamas padidinimo dėl recidyvo dydį ji gali atsižvelgti į aplinkybes, patvirtinančias įmonės polinkį nesilaikyti konkurencijos taisyklių (šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *Shell Petroleum ir kt. / Komisija*, T-38/07, EU:T:2011:355, 98 punktą).
- 570 Vadinas, Komisijos negalima kaltinti tuo, kad šiuo atveju ji pripažino recidyvą atsižvelgdama į laikotarpį, praėjusį nuo pirmojo konstatuoto pažeidimo ar pažeidimų ir pažeidimo, už kurį ginčijamame sprendime skirta sankcija. Būtent tai rodo įmonės polinkį nesilaikyti konkurencijos taisyklių ir pateisina norą paveikti įmonės elgesį siekiant užtikrinti konkurencijos taisyklių laikymąsi (šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 25 d. Sprendimo *Groupe Danone / Komisija*, T-38/02, EU:T:2005:367, 354 punktą ir 2012 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Versalis ir Eni / Komisija*, T-103/08, nepaskelbtas Rink., EU:T:2012:686, 266 punktą).
- 571 Kaip nurodyta šio sprendimo 557 punkte, laikotarpis buvo trumpas, nes jis truko trejus metus ir aštuonis mėnesius. Kadangi buvo įrodytas ieškovės polinkis nesilaikyti konkurencijos teisės normų, Komisijos negalima pagrįstai kaltinti tuo, kad ji ginčijamam sprendimui suteikė atgrasomąjį poveikį, nepaisant to, kad tyrimas truko tam tikrą laiką dėl nenumatytų teisminių problemų, su kuriomis ji susidūrė.
- 572 Vis dėlto ieškovė teigia, kad dėl pažeidimų senumo ginčijamas sprendimas nebegalėjo turėti jokio atgrasomojo poveikio tuo metu, kai jis buvo priimtas. Be to, ji tvirtina, kad nuo 2000 m. ji susilaikė nuo bet kokių pažeidimų.
- 573 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 298–300 punktuose, nors negalima atmesti galimybės, kad ieškovei per visą tyrimo laikotarpį egzistavusi sankcijos grėsmė ir sankcijų skyrimas du kartus galėjo turėti tam tikrą atgrasomąjį poveikį, vis dėlto tik pati sankcija, t. y. pareiga mokėti Komisijos skirtą baudą, padidintą dėl recidyvo, realiai atgraso įmonę nuo noro padaryti naują konkurencijos taisyklių pažeidimą.
- 574 Vadinas, Komisija nepažeidė proporcingumo principo, kai, atsižvelgdama į recidyvą, užtikrino, kad ginčijamame sprendime ieškovei skirta bauda būtų pakankamai atgrasanti.

575 Dėl visų nurodytų priežasčių šį priekaištą reikia atmesti.

[*Praleista*]

2. Išvada dėl prašymo sumažinti skirtą baudą

- 645 Kadangi ginčijamas sprendimas yra teisėtas ir nenustatyta jokių jo trūkumų (žr. šio sprendimo 530, 606 ir 643 punktus), reikalavimai sumažinti baudos dydį turi būti atmesti, kiek jais siekiama, kad Bendrasis Teismas pakeistų baudos dydį, atsižvelgdamas į sprendimo neteisėtumą ir trūkumus (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Orange Polska / Komisija*, T-486/11, EU:T:2015:1002, 226 punktą).
- 646 Vis dėlto įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, numatytą SESV 261 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnyje, Sąjungos teismas turi teisę, be paprastos teisėtumo kontrolės, kuri leidžia tik atmesti ieškinį dėl panaikinimo arba panaikinti ginčijamą aktą (visą ar jo dalį), vykdymo, atsižvelgti į visas faktines aplinkybes, kad prireikus pakeistų sankcijos dydį (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Prym ir Prym Consumer / Komisija*, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 86 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2021 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Google ir Alphabet / Komisija (Google Shopping)*, T-612/17, pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2021:763, 605 punktą).
- 647 Įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją Sąjungos teismas gali panaikinti, sumažinti ar net padidinti paskirtą baudą (žr. 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Siemens ir kt. / Komisija*, C-239/11 P, C-489/11 P ir C-498/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:866, 334 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 648 Tokiomis aplinkybėmis Sąjungos teismas dėl skiriamos baudos dydžio tam tikrais atvejais gali pateikti kitokį vertinimą nei Komisija (žr. 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 75 punktą).
- 649 Atsižvelgiant į visą bylos medžiagą, ypač tą, kurią pateikė ieškovė, reikia išnagrinėti, ar Bendrasis Teismas, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, gali pakeisti Komisijos nustatytą baudą, remdamasis tuo, kad ji nėra tinkama (2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Orange Polska / Komisija*, T-486/11, EU:T:2015:1002, 227 punktą).
- 650 Ginčydama ginčijamo sprendimo proporcingumą ieškovė nurodė mananti, kad atsižvelgdama į bylos aplinkybes Komisija turėjo nutraukti procedūrą arba bent jau, jei ketino priimti sprendimą, neskirti jai jokios baudos.
- 651 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ginčijamame sprendime Komisija, nekonstatavusi nei protingo termino pažeidimo, nei teisės į gynybą pažeidimo, sumažino ieškovei skirtos baudos dydį ir jos sumažinimą pagrindė taip:
- „atsižvelgdama į <...> dėl perėjimo nuo vienos sutarties prie kitos atsiradusį nesaugumą, t. y. ypatingą aplinkybę, kuri tuo metu nebuvo aiškiai reglamentuota jurisprudencijoje, Komisija mano esant tikslingą, kad šalims, kurioms skirtas šis sprendimas, būtų sumažinta bauda“ (570 konstatuojamoji dalis),

- šis sumažinimas taikomas „siekiant sušvelninti toms šalims neigiamas pasekmes, kurių galėjo atsirasti dėl ilgos procedūros trukmės, kuri buvo būtina siekiant ištaisyti tam tikrus procedūros trūkumus, nepriskirtinus šalims, kurioms skirtas šis sprendimas“ (570 konstatuojamoji dalis),
- „Komisijos suteiktas spontaniškas baudos dydžio sumažinimas <...> turi būti laikomas pakankamu <...> sušvelninti galimam neigiamam poveikiui, kurį šalys adresatės patyrė dėl ilgos procedūros trukmės“ (572 konstatuojamoji dalis),
- „[š]alys adresatės galės <...> pasinaudoti deramu baudų sumažinimu, kad būtų sušvelnintas galimai žalingas Komisijos padarytų procedūrinių klaidų poveikis“ (573 konstatuojamoji dalis),
- „Komisija mano, <...> kad procedūrinės klaidos, kurias ji padarė perėjimo nuo EAPB sutarties prie EB sutarties laikotarpiu, ir ilgesnė procedūros trukmė, kurią galėjo lemti šios klaidos, gali pateisinti tinkamą šio sprendimo adresačių atlyginimą“ (991 konstatuojamoji dalis),
- „atsižvelgiant į Komisijos turimą diskreciją nustatyti baudas, ji gali <...> [taikyti] šio sprendimo adresatėms baudos sumažinimą, kuris būtų apskaičiuotas taip, kad jis nebaustų įmonių adresačių dėl ne jų padarytų procedūrinių klaidų, kurios tuo pačiu metu nėra tokios didelės, kad darytų įtaką principui, jog karteliai yra labai sunkūs konkurencijos teisės pažeidimai“ (992 konstatuojamoji dalis),
- „[s]iekdama tinkamai atsižvelgti į šiuos veiksnius, Komisija daro išvadą, kad visoms šio sprendimo adresatėms bauda turi būti sumažinta 50 % dėl ypatingos lengvinančios aplinkybės“ (994 konstatuojamoji dalis).

652 Iš to matyti, kad sumažindama ieškovei skirtą baudą Komisija iš esmės rėmėsi tokiomis aplinkybėmis:

- byla buvo nagrinėjama tada, kai nustojo galioti EAPB sutartis,
- ši situacija kėlė sunkumų nustatant taikytinas taisykles,
- dėl šių sunkumų Sąjungos teismai 2002 m. ir 2009 m. Komisijos sprendimus panaikino,
- dėl šių panaikinimų procedūra užsitęsė tiek, kad tai galėjo neigiamai paveikti atitinkamų įmonių padėtį,
- į šias aplinkybes buvo galima atsižvelgti nustatant baudos dydį.

653 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad šio sprendimo 651 punkte cituotose konstatuojamosiose dalyse Komisija kelis kartus vartoja žodžius, kurie leidžia manyti, kad sumažindama baudą ji siekė „sušvelninti“ arba „ištaisyti“ „neigiamą poveikį“, t. y. žalą, kuri galėjo būti padaryta dėl jai priskirtinų „klaidų“.

654 Nors tokie žodžiai paprastai yra susiję su procedūromis dėl žalos atlyginimo, iš ginčijamo sprendimo nematyti, kad sumažindama baudos dydį Komisija ketino atlyginti neteisėtai veiksmais padarytą žalą. Niekur tame sprendime Komisija nepripažino, kad elgėsi neteisėtai, pavyzdžiui, viršijo protingą procedūros trukmę arba pažeidė ieškovės teisę į gynybą. Priešingai,

keliose to sprendimo vietose ji nurodo jurisprudenciją, pagal kurią teisių gynimo priemonė, kai priekaištaujama dėl procedūros trukmės, turi būti įgyvendinama pareiškiant ieškinį dėl žalos atlyginimo (568 ir 578 konstatuojamosios dalys).

- 655 Taigi, atsižvelgiant į šiuos įvairius dalykus, reikia konstatuoti, kad Komisija sumažino baudą ne siekdama ištaisyti neteisėtus veiksmus, o tik, naudodamasi plačia diskrecija skirti sankcijas, kuri jai pripažįstama, be kita ko, 2009 m. kovo 19 d. Sprendime *Archer Daniels Midland / Komisija* (C-510/06 P, EU:C:2009:166, 82 punktą), norėdama atsižvelgti į bylos aplinkybes (žr. šio sprendimo 651 punktą).
- 656 Įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją Bendrasis Teismas mano, kad šiuo atveju bauda negali būti panaikinta, be kita ko, dėl būtinybės užtikrinti visišką konkurencijos teisės taikymą konstatuotam ieškovės padarytam labai sunkiam ir labai ilgos trukmės pažeidimui.
- 657 Nepaisant to, reikia atsižvelgti į tai, kad bauda ieškovei buvo skirta ne po kelerių metų nuo Komisijos konstatuotų paskutinių antikonkurencinių veiksmų, o praėjus beveik 20 metų.
- 658 Nustatant baudos dydį šiuo atveju reikia atsižvelgti į visas reikšmingas aplinkybes ir ypač į baudos atgrasomąjį pobūdį.
- 659 Atsižvelgimu į atgrasomąjį poveikį siekiama užtikrinti, kad baudos dydis pakankamai skatintų atitinkamą įmonę ir apskritai visus ūkio subjektus laikytis Sąjungos konkurencijos taisyklių (žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Lafarge / Komisija*, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 102 punktą).
- 660 Šiuo atveju atgrasymo tikslas ieškovės atžvilgiu jau buvo įgyvendintas bent jau iš dalies, pirma, sankcija, kuri jai buvo skirta 2002 m. sprendime, o vėliau – 2009 m. sprendime, ir, antra, perspektyva, kad ši sankcija gali būti palikta pasibaigus procedūrai, jei ieškovės pareikšti ieškiniai dėl šių sprendimų būtų atmesti arba jei, panaikinus šiuos sprendimus, būtų priimtas naujas sprendimas, kuriuo iš naujo skiriama sankcija (žr. šio sprendimo 299 punktą).
- 661 Tokiomis aplinkybėmis įgyvendinant neribotą jurisdikciją reikia konstatuoti, kad, atsižvelgiant į laiką, praėjusį nuo paskutinių antikonkurencinių veiksmų iki ginčijamo Komisijos sprendimo priėmimo, mažesnės nei 2,975 milijono eurų bazinės baudos dydžio nustatymas ginčijamame sprendime pagal 1998 m. gaires, kuriomis gali vadovautis Sąjungos teismai įgyvendindami tą jurisdikciją (šiuo klausimu žr. 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Komisija / Verhuizingen Coppens*, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 80 punktą), šiuo atveju atrodo pakankamas, kad sukeltų norimą atgrasomąjį poveikį.
- 662 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, baudos dydžio sumažinimas 50 % dėl laiko, praėjusio nuo paskutinių antikonkurencinių veiksmų iki ginčijamo Komisijos sprendimo priėmimo, yra tinkamas.
- 663 Apibendrinant reikia:
- atmesti ieškinį tiek, kiek juo siekiama, kad būtų visiškai arba iš dalies panaikintas ginčijamas sprendimas,
 - atmesti ieškovės prašymą sumažinti baudą, pripažįstant, kad ginčijamame sprendime Komisijos pritaikytas baudos sumažinimas 50 % buvo tinkamas siekiant sušvelninti būtiną atgrasomąjį sankcijos poveikį dėl nuo pažeidimo pabaigos iki baudos paskyrimo praėjusio laiko.

[*Praleista*]

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji išplėstinė kolegija)

nusprendžia:

- 1. Atmesti ieškinį.**
- 2. Nurodyti *Ferriere Nord SpA* padengti savo ir Europos Komisijos bylinėjimosi išlaidas.**
- 3. Europos Sąjungos Taryba padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Gervasoni

Madise

Nihoul

Frendo

Martín y Pérez de Nanclares

Paskelbta 2022 m. lapkričio 9 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Parašai.